

En total kursomläggning krävs för att klara omställningen till ett fossilfritt samhälle

Recenserad bok: En strimma av hopp - Klimatkrisen och det postfossila samhället

Författare: Staffan Laestadius, professor emeritus i industriell utveckling vid KTH och verksam i tankesmedjan Global Utmaning

Förlag: Verbal, 313 sidor, 2021

Tidsfristen för att ta itu med klimatkrisen har med råge löpt ut. Inget tyder på att vi kommer att klara den första försvarslinjen i Parisavtalet som går vid 1,5 graders uppvärmning. Vi kommer också få svårt att klara tvågradersmålet. Det konstaterar Laestadius i sin tredje bok om klimatkrisen. Om vägen bort från fossilsamhället har han tidigare publicerat *Klimatet och välfärden* (2013) och *Klimatet och omställningen* (2018).

I sin nya bok slår han fast att man efter 30 år av internationella klimatförhandlingar fortfarande inte kan skönja några säkra positiva effekter i utsläppsstatistiken. Vi vet vad vi behöver veta och kan det vi behöver kunna för att hejda klimatkrisen. Ändå händer så litet. En förklaring till segheten är att det som behöver göras är så stort. Det handlar om kolets och oljans symbios med moderniteten, friheten, natursynen, tekniken, ingenjörskunnandet och om politiken, tillväxten, välfärden och vårt sätt att tänka.

Boken vänder sig till kvalificerade, oroade och engagerade läsare inom akademier, politik, näringsliv, förvaltning och det civila samhället som vill vidga sina vyer och vässa sina kunskaper om klimatomställningen. Han belyser utsläppen i siffror och planetens reaktion i form av ökad koldioxidhalt i atmosfären och konsekvenserna med stigande temperaturer, smältande isar, extremväder och stigande havsnivåer med mera. Ett exempel: världens personbilsflotta - idag 1,1 miljarder bilar, 50 % fler är för tio år sedan - svarar för 25% av den globala oljekonsumtionen.

I ett kapitel tar han upp den oändliga tillväxtens orimlighet. Han kritiserar det dominerande sättet att beräkna ekonomisk tillväxt. Aktiviteter som tar på planetens resurser finns inte med i kalkylen. Dumpning av avfall i luft, mark och vatten räknas inte som en negativ post. Havets betydelse för fisket och binas betydelse för jordbruket finns inte i kalkylerna.

I kapitlet ”Klimatkrisen, friheten och liberalismen” analyserar författaren ingående den liberala världsordningens kris och pekar på att det bland många samhällsanalytiker finns en konsensus om att demokratin är hotad av den globala världsordning vi glidit in i. Ytterst måste - menar Laestadius - friheten och den liberala ordningen gå hand i hand med och balanseras av en kraftfull politik. Många utsatta människor känner sig negligerade och maktlösa. Stora grupper

saknar dessutom tillräckliga kunskaper för att navigera i vårt komplexa samhälle. Statens demokratiska legitimitet behöver stärkas.

Ytterst är det planeten som sätter gränserna och skapar oreda i vår frihetsdröm. I samhällsbygget måste man nu överge föreställningen att det goda livet är identiskt med det som fossilberoendet erbjuder. Det handlar om att ändra perspektiv på det arbete som måste göras. Istället för att försöka rädda vad som kan räddas av det gamla ska vi fokusera på en ny postfossil livsform. För att lyckas med denna storskaliga omställning krävs ett nytt upplysningsprojekt. Nu gäller mer av folkbildning än forskning.

Så länge vi inte årligen minskar våra utsläpp med sju procent går det för långsamt. Nu gäller det att främst skapa politiska förutsättningar att snabbt mobilisera det som redan fungerar. Sedan kan man utveckla morgondagens teknologier. De som drömmer om att nya kärnkraftverk, koldioxidinfångning och elflygplan har inte insett allvaret, omfattningen och brådskan.

Denna bok som belyser klimatkrisen och möjliga åtgärder är ett värdefullt bidrag till den folkupplysning som krävs för att få entusiasm bland allmänhet och förtroendevalda för en storskalig samhällelig grön omställning och en ny postfossil livsform.

*Göran Rådö
Pensionär, f.d. sjukvårdsdirektör*